

DİRENME KARARI

Mustafa Alper KÜÇÜKYILMAZ

Ankara, Haziran 2021

İÇİNDEKİLER

İçindekiler	2
Kısaltmalar Cetveli	3
1. Yargıtay'ın Temyiz İncelemesi	5
1.1.Yargıtay'ın Temyiz İncelemesinde Verebileceği Kararlar	5
1.1.1. Onama Kararı	5
1.1.2. Düzelterek Onama Kararı	6
1.1.3. Bozma Kararı	6
1.2. Bozma Kararı Üzerine Yapılabilecek İşlemler	6
1.3. Bozma Kararı Üzerine Dosyanın İlk Derece Mahkemesine Gönderilmesi	7
1.4. Bozma Kararı Üzerine Dosyanın Bölge Adliye Mahkemesi'ne Gönderilmesi	8
1.5. Bozmaya Uyuma Kararı	9
2. Direnme Kararı	9
2.1.Direnme Kararının Temyizi	11
2.2.Kısmi Direnme Kararı	13
2.3.Direnme Kararına Müsait Olmayan Haller	14
Kaynakça.....	16

KISALTMALAR CETVELİ

RG.	: Resmi Gazete
KHK.	: Kanun Hükmünde Kararname
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
Y.	: Yargıtay
C.	: Cilt
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
f.	: Fıkra
c.	: Cümle
m.	: Madde
K.	: Karar, Kanun
B.	: Baskı
TBK.	: Türk Borçlar Kanunu
HMK.	: Hukuk Muhakemesi Kanunu
vd.	: Ve devamı

DİRENME KARARI

Mustafa Alper KÜÇÜKYILMAZ¹

Özet: Mevcut hukuk düzenimizde Yargıtay, olağan kanun yollarından birisi olan temyiz incelemesini yapmaktadır. Yargıtay’ın yapacağı temyiz incelemesi sonucunda dosya hakkında verebileceği kararlardan birisi de bozma kararıdır. Bozma kararı sonrasında dosya ilk derece mahkemesine veya bölge idare mahkemesine gönderilmektedir. Yargıtay’ın bu bozma kararına karşı verebilecek iki tür karar karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; bozmaya uyma kararı ve direnme kararıdır. Çalışmamızda direnme kararının hukuki niteliği, direnme kararının temyizi ve temyizi üzerine yapılacak işlemler üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Direnme Kararı, Yargıtay, Bozma Kararı, Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri.

Abstract: In our current legal system, the Court of Cassation conducts an appeal review which is one of the usual legal remedies. One of the decisions that the Court of Cassation can make about the file as a result of the appeal examination is the decision of reversal. After the decision of reversal, the file is sent to the court of first instance or to the regional administrative court. There are two types of decisions that can be made against this decision of the Court of Cassation. These are; comply with the decision and the decision of persistence. In our study, the legal nature of the decision of persistence, the appeal of the decision of persistence and the actions to be taken on the appeal are emphasized.

Keywords: Decision of Persistence, Court of Cassation, Decision of Reversal, Procedures of the Court to Rehearse the Case.

¹ Av. Mustafa Alper KÜÇÜKYILMAZ, aalperkucukyilmaz@gmail.com, ORCID:0000-0003-1536-0976, Makalenin Gönderim Tarihi: 14.06.2021.

1. Yargıtay'ın Temyiz İncelemesi

HMK.'nın 361/2. maddesi gereğince davada haklı çıkmış olan taraf da hukuki yararı bulunmak şartıyla temyiz yoluna başvurabilir. Temyiz kanun yoluna başvuru süresi kural olarak HMK.'nın 361. maddesi gereğince ilamın yani bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinden verilen kararın usulen tebliğinden itibaren iki haftadır.

Temyiz kanun yolunda yargılama makamı, uyuşmazlığın maddi ve hukuki meselelerinden sadece hukuki meseleyi, yani mahkemece sabit kabul edilen olayın hukuk normları karşısındaki durumu meselesini ele alacak ve esas mahkemenin son kararını bu açıdan inceleyerek normun vasıta olarak kullanılmasında aykırılık olup olmadığını söyleyecektir².

Öte yandan Yargıtay her ne kadar maddi meseleye nüfuz ederek Mahkemenin sübuta ilişkin takdirini denetleyemezse de söz konusu takdir yetkisinin hukukun çizdiği sınırlar içinde kullanılıp kullanılmadığını denetleyebilir. Zira mahkeme takdir yetkisini hukuka uygun kullanmalıdır. Mahkemenin takdir yetkisini hukuka uygun kullanıp kullanmadığı meselesi maddi değil hukuki bir meseledir³.

Temyiz nedenleri Kanunun 371.maddesinde sayılmıştır. Buna göre Yargıtay, şu sebepleri gerekçe göstererek temyiz olunan kararı kısmen veya tamamen bozabilir: Hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması, dava şartlarına aykırılık bulunması, taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanuni bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi, karara etki eden yargılama hatası veya eksikler bulunması.

1.1.Yargıtay'ın Temyiz İncelemesinde Verebileceği Kararlar

Yargıtay temyiz incelemesinde üç şekilde karar verir. Bu kararlar; onama kararı, düzelterek onama kararı ve bozma kararı şeklindedir.

1.1.1. Onama Kararı

Aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş bölge adliye mahkemesi kararı hukuka uygun ve usule uygun ise bu karar onanır (HMK m.370/1). Yargıtay, onama kararında, onadığı kararın hukuk kurallarına uygunluk gerekçesini göstermek zorundadır.

2 Yenisey, F./Nuhoglu, A.: Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2015, s.908.

³ Eşitli E.: Yargıtay'da Hükümün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkeme'nin İşlemleri ve Soruşturmanın Genişletilmesi Yasağı, Erciyes Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:10 Sayı:2, s.131.

1.1.2. Düzelterek Onama Kararı

Aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş bölge adliye mahkemesi kararı esas yönünden hukuka uygun olup da kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı bozulması gerektiği ve kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılama yapılmasının gerekmediği hallerde, Yargıtay kararı düzelterek onayabilir (HMK m.370/2) ve bu kararda onama anında şekli anlamda kesinleşir.

Temyiz incelemesine tabi tutulan bölge adliye mahkemesi kararı esas yönünden kanuna uygun değil ise ya da söz konusu karar hakimin takdir yetkisi kapsamında karara bağladığı bir eda ise kararın düzeltilerek onanması mümkün değildir (HMK m.370/2). Bu halde, karar bozulmalıdır. Mesela Yargıtay, bölge adliye mahkemesinin kararını manevi tazminatın miktarı yönünden kanuna aykırı bulursa bu kararı düzelterek onayamaz. Zira, manevi tazminat miktarı, hakimin takdir yetkisi kapsamında karara bağladığı bir edaya ilişkindir⁴.

1.1.3. Bozma Kararı

HMK.'nın 371. maddesine göre Yargıtay, aşağıda belirtilen sebeplerden dolayı gerekçe göstererek temyiz olunan kararı kısmen veya tamamen bozar. Hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması; dava şartlarına aykırılık bulunması; taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanuni bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi; kararı etkileyen yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması.

Yargıtay, temyiz talebinde bulunan taraf veya taraflarca ileri sürülen veya resen tespit ettiği yukarıdaki temyiz sebeplerinin mevcut olduğunu görürse, temyiz olunan kararı kısmen veya tamamen bozar. ⁵

1.2. Bozma Kararı Üzerine Yapılabilecek İşlemler

Yargıtay'ın temyiz incelemesi üzerine verdiği karar, dosyanın mahkemeye geri gönderilmesi üzerine, mahkeme yazı işleri müdürü tarafından derhal taraflara tebliğ edilir. Tebliğ giderleri, temyiz dilekçesiyle birlikte, temyiz isteminde bulunandan peşin olarak alınır. Bu giderlerin ödenmemesi halinde 344.madde hükmü uygulanır.⁶

Yargıtay ilgili hukuk dairesinin tamamen veya kısmen bozma kararı, bölge adliye mahkemesinin istinaf istemini esastan veya usulden reddi kararına ilişkin olabileceği gibi,

⁴ Atalı M./ Ermenek İ.: Medeni Usul Hukuku, 2.Baskı, s.342.

⁵ Arslan R./ Yılmaz E./ Ayvaz S.: Medeni Usul Hukuku, 2.Baskı, Ankara-2016, s.607.

⁶ Arslan R./ Yılmaz E./ Ayvaz S., s.608.

istinaf isteminin kabulü ile düzeltilerek yeniden esas hakkında veya yeniden esas hakkında verdiği karara ilişkin olabilir.

İstinaf isteminin usulden reddi halde, istinaf mahkemesi kararının temyiz edilebileceğine ilişkin açık bir düzenleme olmamakla birlikte, bu durumu yasaklayan bir kanun hükmü de yoktur. Bu bağlamda Kanunun temyiz edilemeyecek bölge adliye mahkemesi kararlarını düzenlediği Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 362’de usule ilişkin nedenlerle istinaf isteminin reddine ilişkin kararlara yer verilmemiştir. Ayrıca Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 361.maddesinde, bölge adliye mahkemeleri tarafından verilmiş temyizi kabil nihai kararlara karşı temyiz yolunun açık olduğuna işaret edilmiştir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 373.maddesinin ilk fıkrasında her ne kadar bölge adliye mahkemesinin istinaf isteminin esastan reddi kararlarından bahsedilmekte ise de söz konusu düzenleme madde başlığı ile birlikte değerlendirildiğinde, bu hükmün usule ilişkin nedenlerle istinaf isteminin reddine karar verilmesi halinde, direnme kararı verilmesini önlemeye yönelik olduğu söylenebilir. Ayrıca esasa ilişkin istinaf isteminin reddi halinde verilen bozma kararlarından farklı olarak, usule ilişkin nedenlerle istinaf isteminin reddi halinde, dosya kararı veren bölge adliye mahkemesine gönderilir ve bölge adliye mahkemesi bu karara uymak zorundadır.⁷

1.3. Bozma Kararı Üzerine Dosyanın İlk Derece Mahkemesine Gönderilmesi

Yargıtay ilgili dairesinin tamamen veya kısmen bozma kararı, başvurunun bölge adliye mahkemesi tarafından esastan reddi kararına ilişkin ise bölge adliye mahkemesi kararı kaldırılarak dosya, karar veren ilk derece mahkemesine veya uygun görülecek diğer bir ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge adliye mahkemesine gönderilir (HMY m. 373/1). Yani Yargıtay hem ilk derece mahkemesini hem de onun kararını yerinde bulan (istinaf başvurusunu reddeden) bölge adliye mahkemesini haksız bulmuşsa, bozma üzerine dosyayı ilk derece mahkemesine gönderir⁸.

Bu halde, bozma kararından sonra dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesinin nedeni, kararın şekli olarak bölge adliye mahkemesi kararı olması olmakla birlikte, içerik itibari ile ilk derece mahkemesi kararı olmasıdır. Başka bir ifadeyle, bölge adliye mahkemesinin

⁷ Atalı M./ Ermenek İ, s.343.

⁸ Ercan İ.: Medeni Usul Hukuku El Kitabı, 6.Baskı, s.886.

yaptığı aslında sadece ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmaktan ibarettir. İçeriğe ilişkin bölge adliye mahkemesince verilmiş başka bir karar yoktur⁹.

Mahkemenin, bozmaya uyma ya da direnme konusunu karara bağlamadan önce bozma kararını ve duruşma gününü taraflara kendiliğinden tebliğ edip taraf teşkilini sağlaması gerekir. Bozma sonrası taraf teşkili sağlanmadan, mahkemece direnme ya da uyma kararı verilemez.

Mahkemece tarafların beyanlarının alınmasından sonra yapılacak iş, açıkça bozma nedenlerine uyulması ya da eski kararda direnilmesine ilişkin karar oluşturmak olmalıdır. Bunun yanında mahkeme, bozma nedenlerinden her birine, ne nedenle uyup uymadığını gerekçesiyle ortaya koymak zorundadır. Zira ilk derece mahkemelerinin direnme kararları bir davayı sona erdiren, temyizi mümkün olan son kararlardandır. Mahkemece bozmaya uyulması yönünde oluşturulan karar ise bozma lehine olan taraf yararına usuli kazanılmış hakkın gerçekleşmesine neden olmaktadır¹⁰.

1.4. Bozma Kararı Üzerine Dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine Gönderilmesi

Bölge adliye mahkemesinin düzelterek veya yeniden esas hakkında verdiği karar Yargıtayca tamamen veya kısmen bozulduğu takdirde dosya, kararı veren bölge adliye mahkemesi veya uygun görülen diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderilir (HMY m. 373/2). Yani Yargıtay bölge adliye mahkemesinin istinaf üzerine verdiği kararını haksız bulursa dosyayı ilk derece mahkemesine değil, doğrudan bölge adliye mahkemesine gönderir¹¹.

Bölge adliye mahkemesi, bozma kararına uyma kararı verebileceği gibi direnme kararı da verebilir. Uyma kararı, bir ara karar mahiyetinde olup tek başına temyiz yoluna götürülemez. Ara kararına uyma kararından sonra yapılan yeni yargılamada verilen karar ise bir nihai karardır. Bu nedenle, bu kararın da temyizi kabildir. Temyiz incelemesi de tekrar daha önce bozma kararı veren daire tarafından yapılır. Bu dairenin kararı tekrar bozmasına bir engel yoktur. Fakat bu bozma kararı daha önce verdiği bozma kararını ortadan kaldıracak nitelikte ise bölge adliye mahkemesi tarafından verilen yeni nihai kararın temyiz incelemesi her halde Hukuk Genel Kurulu tarafından yapılır (HMK m.373/6). Hukuk Genel Kurulu'nun verdiği karar bağlayıcıdır (HMK m.373/7)¹².

⁹ Atalı M./ Ermenek İ, s.344.

¹⁰ Ercan İ, s.887.

¹¹ Ercan İ, s.888.

¹² Atalı M./ Ermenek İ, s.345.

Bölge adliye mahkemesi, peşin alınmış olan gideri kullanmak suretiyle, kendiliğinden tarafları duruşmaya davet edip dinledikten sonra Yargıtay'ın bozma kararına uyulup uyulmayacağına karar verir (HMY m. 373/3)¹³.

1.5. Bozmaya Uyma Kararı

Yargıtay ilgili dairesi temyiz edilen kararı bozarsa, davayı, kararı vermiş olan mahkemeye veya uygun göreceği diğer bir mahkemeye gönderir (HMK m.429/1). O mahkeme, temyiz edenden HMK m.434 uyarınca peşin alınmış olan gideri kullanmak suretiyle, kendiliğinden tarafları duruşmaya davet edip dinlendikten sonra Yargıtay'ın bozma kararına uyulup uyulmayacağına karar verilir (HMK m.429/2)¹⁴.

Bozma kararına uyulması ile birlikte, bozma kararı lehine olan taraf yararına usuli müstesna hak doğmuş olur. Bunun anlamı, bozmadan sonra, bozma kararı lehine olan taraf aleyhine karar verilemeyecek olmasıdır. Ayrıca uyma kararı verildikten sonra, artık bu karardan dönülerek direnme kararı da verilemez.

İlk derece mahkemesince bozmaya uyularak – bozma doğrultusunda verilen karara karşı başvurulacak kanun yolu da artık istinaf değil, temyiz kanun yoludur (HMK m. 373/4). Zira daha önce verilen ilk derece mahkemesi kararı bozulmuş ve bu bozmaya uyularak yeni bir karar verilmiştir. Burada, ilk derece mahkemesine ait kararın (istinaf yoluna başvurulmadan) doğrudan temyiz edilebildiği istisnai bir durum söz konusudur¹⁵.

Bu kararın temyizinde miktar yönünden hangi kesinlik sınırının uygulanacağı konusunda açık bir hüküm yoktur. Kesinlik sınırın kanunda kararı veren mahkemeye göre konulduğu ve bölge adliye mahkemesi kararının temyizindeki kesinlik sınırının burada uygulanamayacağı dikkate alındığında, kesinlik sınırının istinaf kanun yoluna başvuru sırasında uygulanan parasal sınırdaki gibi belirlenmesi gerekmektedir¹⁶.

2. Direnme Kararı

Yargıtay ilgili dairesi temyiz edilen kararı bozarsa, davayı, kararı vermiş olan mahkemeye veya uygun göreceği diğer bir mahkemeye gönderir (HMK m.429/2). O mahkeme, temyiz edenden Kanunun 434.maddesi uyarınca peşin alınmış olan gideri kullanmak suretiyle,

¹³ Ercan İ., s.889.

¹⁴ Gözütok Z.: Hukuk Davalarında İstinaf ve Temyiz Uygulama Rehberi, 2.Baskı, s.369.

¹⁵ Arslan R./ Yılmaz E./ Ayvaz S., s.608.

¹⁶ Yavaş M.: Medeni Usul Hukukunda Temyiz, 1.Baskı, s.159.

kendiliğinden tarafları duruşmaya davet edip dinledikten sonra, Yargıtay'ın bozma kararına uyulup uyulmayacağına karar verir (HMK m.429/2)¹⁷.

Bozma kararından sonra yukarıda açıklanan prosedüre uygun olarak yapılan duruşmada, ilk derece mahkemesi Yargıtay'ın vermiş olduğu bozma kararının isabetli olmadığı kanaatinde ise kendi vermiş olduğu kararda ısrar edebilir. Bu ihtimalde, ilk derece mahkemesi, bozma kararına direnmiş olacaktır. Direnme kararının varlığından söz edilebilmesi için bozma kararından sonra tesis edilen kararla, öncekinin hüküm fıkrasının aynı olması gerekir¹⁸.

Direnme kararından söz edilebilmesi için mahkemenin bozmadan esinlenerek yeni herhangi bir kanıt toplamadan, önceki kanıtlar çerçevesinde karar vermesi ve gerekçesini (önceki kararına göre genişletebilirse de) değiştirmemesi gerekir. Bu bakımdan mahkemenin ilk kararının gerekçesinde dayandığı maddi olgunun dışında yeni bir kanıt, yeni bir maddi olguya dayanması ve gerekçesini de bu yeni maddi olgu yönünde değiştirerek karar vermiş olması durumunda, usulünce verilmiş bir direnme kararının varlığından söz edilemez. Bu durumda, temyize konu karar, direnme kararı niteliğinde olmayıp yeni bir hüküm niteliğinde olduğundan, bu yeni hükmün temyizen incelenmesi görevi, Yargıtay'ın ilgili dairesine aittir¹⁹.

Direnme kararı Yargıtay dairesinin hukuka aykırı bularak bozduğu bir kararın, aslında hukuka uygun olduğuna (bozmanın yerinde olmadığına) ilişkin iddiaları içerdiğinden, bu iddianın yasal ve mantıksal gerekçeleriyle birlikte ortaya konulması gerekir. Önceki karara yollama yapılarak direnme kararı verilemez²⁰.

Mahkeme bazen direnme kararı verdiğini açıklamakla beraber, bozma kararı yönünde işlem yapabilir. Bu halde, eylemli uyma durumundan söz etmek gerekir. Bu tür bir durum içinde verilen karar, uyma kararı üzerine alınmış olduğundan bu kararın inceleme merci Hukuk Genel Kurulu olmayıp, Yargıtay özel dairesi olacaktır.

Mahkemenin direnme kararı üzerine bozma kararı hükümsüz kalacaktır. Bu bağlamda mahkemenin yeni bir hüküm tesis etmesine gerek yoktur. Ancak direnme kararında ilk derece mahkemesinin Yargıtay'ın bozma kararına neden direnmiş olduğunun incelenebilmesi

¹⁷ Gözütok Z., 370.

¹⁸ Yavaş M., s.160.

¹⁹ Ercan İ., s.890.

²⁰ Ercan İ., s.891.

bakımından bir gereke zorunludur. Dolayısıyla salt bozulan karara atfı yapılarak direnme hükmü verilmiş olmaz²¹.

Direnme kararı, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yerinde görülürse onanmasına, aksi halde bozulmasına karar verilir. Her iki durumda da verilen bu karara uymak zorunludur (HMK m. 373/5-7)²².

İlk derece mahkemesinin kararının bozulmasından önce dermeyan edilmeyen yeni delillerin toplanarak değerlendirilmesi ve bu gerekçe alınarak karar verilmesi halinde teknik anlamda ortada artık bir direnme söz konusu değil, yeni bir karar mevcut sayılacaktır. Dolayısıyla bu kararın inceleme merci Yargıtay özel dairesi olacaktır.

Direnme kararı, nihai bir karardır. Bu karar ile ilk derece mahkemesi davadan elini çekmiştir. Davadan el çekmeyi gerektiren tüm nihai kararlarda olduğu gibi mahkemenin artık bu kararından dönerek yeni karar tesis edebilmesi mümkün değildir. Direnme kararının vekil ile temsil edilen davalarda vekile tebliğ edilmesi gerekir²³.

Hukuk Genel Kurulu'nun verdiği karara uymak zorunludur (HMY m. 373/7). Karar düzeltme yolu yürürlükte olduğu sürece uygulanan yasa yolları sisteminde, direnme kararları üzerine verilen Hukuk Genel Kurulu kararlarına karşı karar düzeltme yoluna başvuru olanağı da bulunmaktadır. Şöyle ki Hukuk Genel Kurulu kararına karşı karar düzeltme yolunun açık olması durumunda mahkemece Yargıtay kararının taraflara tebliği ve karar düzeltme hakkının kullanılabilmesi için gerekli sürenin verilmesi sağlanır ve karar düzeltme isteminde bulunulması durumunda buna ilişkin işlemler ilk derece mahkemesince tamamlanarak dosya. Hukuk Genel Kuruluna karar düzeltme incelemesi yapılmak üzere gönderilir²⁴.

2.1. Direnme Kararının Temyizi

Direnme kararı ile ilk derece mahkemesi davadan elini çektiğinden ve dolayısıyla bu karar nihai bir karar niteliğini haiz olduğundan, temyizi mümkündür. Ancak burada temyiz makamı Yargıtay özel dairesi olmayıp, Hukuk Genel Kurulu'dur. (HMUK m.429/3; Karş. HMK m.373/5).

²¹ Yavaş M., s.161.

²² Arslan R./ Yılmaz E./ Ayvaz S., s.608.

²³ Yavaş M., s.162.

²⁴ Ercan İ, s.892.

Direnme kararları da dahil yerel mahkemelerce kurulan hükümlerin temyizinin ve temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay daireleri ya da Hukuk Genel Kurulunca verilen kararlara karşı karar düzeltme yoluna gidilmesinin mümkün olup olmadığı belirlenirken; temyiz ya da karar düzeltme istemi hangi karara yönelik ise, o kararın tarihinde yürürlükte bulunan kanun hükmü esas alınmalıdır. İlk kararı temyiz etmemiş olan tarafın direnme kararını temyiz edebilmesi de mümkün olmayacaktır. Ancak kamu düzenine ilişkin konular bu kuralın istisnasıdır²⁵.

İhtiyari dava arkadaşlığında dava arkadaşı sayısı kadar dava olup, davalar birbirinden bağımsız olduğundan ilk hükmü temyiz etmemiş olan bir dava arkadaşının, hükmü temyiz eden dava arkadaşının bu temyizini dayanak yaparak direnme kararını temyiz edemez²⁶.

İlk derece mahkemesince davanın kısmen kabulüne ilişkin kurulan hüküm taraflardan birisince temyiz edilmiş, ancak tüm temyiz itirazları reddedilmişse, hüküm temyiz eden yönünden kesinleşmiştir. O nedenle temyiz edip de temyiz itirazları reddedilen tarafın direnme kararını temyize hakkı bulunmamaktadır. Bu durumda temyiz istemleri reddedilmelidir. Bu açıklamalardan direnme kararını ancak bir önceki kararı temyize götüren tarafın temyiz edebileceği açık olarak anlaşılmaktadır. HMUK m.438/2 hükmü karşısında direnme kararının temyiz incelemesi duruşmalı olarak yapılamaz²⁷.

HGK direnme kararını isabetli bulur ise direnme kararını onar, aksi halde direnme kararını bozar. HGK, onama ya da bozma kararı verirken Yargıtay özel dairesinin gerekçesi ile bağlı değildir. Ancak kesinleşen hususlara usuli kazanılmış hakka ilişkin yönler dikkate alınması gerekir. Tarafların HGK.'nın kararlarına karşı karar düzeltme yoluna gitmeleri mümkün ise de HGK.'nın kararı ilk derece mahkemesi için bağlayıcıdır. (HMUK m.429/4)

İlk derece mahkemesi bir hukuki işlemle ilgili olarak tanık dinlemiş ve kararını bu ifadeye göre tesis etmiş, özel daire tanık dinlenmesinin caiz olmamasından bahisle hükmü bozmuş, ilk derece mahkemesi de bu kararında direnmiş, HGK. ise olayda tanık dinlenebileceğini tespit etmiş ise bu halde hemen ilk derece mahkemesi kararını onamaz. Dosyanın diğer yönlerden incelenmesi için Yargıtay özel dairesine gönderir²⁸.

²⁵ Yavaş M., s.162.

²⁶ Arslan R./ Yılmaz E./ Ayvaz S., s.609.

²⁷ Atalı M./ Ermenek İ, s.346.

²⁸ Yavaş M., s.163.

2.2. Kısmi Direnme

İlk derece mahkemesi, Yargıtay özel dairesinin bir bozma kararına kısmen uyup kısmen de direnebilir. Bu halde, bozma kararının hangi kısmına uyulup hangi kısmının benimsenmediğinin açık olarak gösterilmesi gerekir²⁹.

Mahkeme, kısmi direnme kararı verebilir. Yani bozma kararının bir kısmına uyup diğer kısmına direnebilir. Ancak mahkemenin kısmi direnme kararı verebilmesi için bozma kararının hangi kısmına uyduğunu ve hangi kısmına karşı direndiğini açıkça belirtmesi gerekir. Örneğin mahkemece *"bozma kararının faize ilişkin 2 numaralı bendine uyulmasına, 1 numaralı bendinde yazılı asıl alacağı yönelik bozma nedenine karşı önceki kararda direnilmesine"* karar verebilir³⁰.

Yargıtay, ilk derece mahkemesinin hükmünü hem görev hem de başka sebeplerden bozmuş ve ilk derece mahkemesi de görev yönünden bozmaya uymuş ise bu halde, görev dışında kalan diğer bozma sebepleri ile ilgili olarak direnme kararı veremez. Zira, görev yönünden bozmaya uyma ile mahkemenin artık esas ilişkin konular hakkında inceleme yapabilmesi mümkün olmayacaktır.

Kısmi direnme ile bir kısım bozma kararına uyulduğundan, davadan teknik olarak el çekilmiş demektir. Durum böyle olunca, kısmi direnme kararı, bir ara karar niteliğini haizdir. Ancak bozmaya uymadan (Kısmi direnmenin dışında kalan hususlara yönelik) sonra verilecek olan kararlar birlikte temyiz edilmek gerekir. Ancak kısmi direnme kararı bir ara karar niteliğini haiz olsa da aynen bozmaya uyma kararında olduğu gibi direnme kararı lehine olan taraf için bir usuli kazanılmış hak meydana getirilecektir. Dolayısıyla usuli kazanılmış hak meydana getiren kısmi direnme kararından ilk derece mahkemesinin rücu edebilmesi mümkün olamayacaktır³¹.

Kısmi direnme kararı verilince, bozma kararına hangi açılardan uyulup hangi açılardan uyulmadığının hüküm sonucunu oluşturacak kalemler yönünden tek tek ve anlaşılır biçimde kaleme alınması, varsa hükmedilen miktarların doğru ve çelişki oluşturmayacak biçimde ortaya konulması; kararın gerekçe bölümünde de bunların nedenlerinin ne olduğu ve bozmanın niçin yerinde bulunmadığı ve dolayısıyla mahkemenin bozulan önceki kararının hangi yönleriyle hukuka uygun olduğunun açıklanması gerekir³².

²⁹ Gözütok Z., s.370.

³⁰ Ercan İ., s.893.

³¹ Yavaş M., s.163.

³² Ercan İ., s.894.

Kısmi uyma ve kısmi direnme kararı verildiği hallerde öncelikle uyma kararı verilen hususlarla ilgili yargılama yapılır ve sonunda hem bozmaya uyma hem de direnme kararını kapsayacak şekilde gerekçeli bir hüküm oluşturulur. Bu bağlamda kısmi uyma kararına yönelik yapılan yargılamada bozmanın inceleme ve araştırmaya sevk edici ya da sınırlayıcı ve yol gösterici olmasına göre ilk karar ile aynı ya da farklı bir hüküm tesis edilir ve gerekçelendirilir. Bu kararın içerisinde kısmi direnmenin kapsamına giren hususlarla ilgili kısmi direnmenin de gerekçelendirilmesi gerekir³³.

Mahkemenin direnmiş olduğu bozma sebepleri, bozmaya kısmi uyulması sebebiyle yapılan yeni yargılamada verilecek olan kararın Yargıtay tarafından onanması halinde incelenmesine gerek kalmayacak nitelikte ise hem bozmaya uyma hem de direnme kararını kapsayacak şekilde oluşturulacak gerekçeli kararın ilk bozma kararını vermiş olan Yargıtay özel dairesi tarafından incelenmesi gerekir³⁴.

2.3. Direnme Kararına Müsait Olmayan Haller

Bozma kararından sonra yapılacak olan yargılamada her iki taraf da bozmaya uyulmasını talep etmekte ise ilk derece mahkemesinin direnme kararı verebilmesi mümkün olmayacaktır. Bozmaya uyma kararı verildikten sonra, bu karardan dönülerek direnme kararının verilmesi de mümkün değildir³⁵.

İş sözleşmesinin feshinin geçersizliği ve işe iade istemli davalarda, mahkemece verilen kararın temyizi üzerine verilen karar kesin olduğundan (4857 sayılı İş Y. m. 20), Yargıtay dairesi tarafından verilen bozma kararına karşı direnme kararı verilemez³⁶.

Bozma kararlarında "kabule göre de" veya "kaldı ki" gibi söz dizinleriyle başlayan, bozma nedenine göre inceleme sırası gelmemekle birlikte yalnızca mahkemenin hükmündeki hatanın varlığına işaret eden, hükmü o yönden eleştiren, mahkemenin aynı hataya düşmemesi için ona bir tavsiye ve yol gösterme amacına yönelik bulunan ifade ve açıklamalar; usul hukuku anlamında "bozma" niteliği taşımaz. Bu nedenle ilk derece mahkemeleri, bozma kararında yer alan bu tür ifade ve açıklamalara ilişkin direnme ya da uyma kararı veremezler.

Yargıtay'a göre; hakemler Yargıtay'ın bozma kararına karşı direnme kararı veremez. Zira direnme kararı, Devlet mahkemelerine özgü bir hukuksal kurumdur. Yargıtay'a göre;

³³ Gözütok Z., s.371.

³⁴ Yavaş M., s.164.

³⁵ Yavaş M., s.164.

³⁶ Ercan İ., s.895.

bozmadan sonra seçilen hakemler yalnızca bozulan kısımlarla ilgili inceleme yapıp karar verebilirler. Bu hakemler lehine karar verilen taraf için usulü kazanılmış hak oluşturan yönleri tekrar incelemeyecekleri gibi, bu hususlarla ilgili herhangi bir karar da veremezler. Zira bozmadan sonra hakem heyetinin yargı yetkisi, bu kez de bozmanın kapsamı içinde kalarak yalnızca bozulan kısım ile ilgili hususta inceleme yapıp işaret edilen ilke ve varılan sonuca uygun karar vermekle sınırlıdır. Taraflarca aynı hakemlerin seçilmiş olması, bu sınırlı yargısal yetkiyi genişletmeyeceği gibi, yasalarca tanınmayan "direnme kararı verme" olanağını getirmemektedir³⁷.

İlk derece mahkemesinin bozmaya uyulup uyulmayacağına ilişkin bir karar verilmesinden önce tarafların davaya son veren taraf usul işlemlerini gerçekleştirmiş olması (kabul, sulh ve feragat) halinde mahkemenin artık direnme kararı verebilmesi mümkün değildir. İlk derece mahkemesi, Yargıtay'ın kanun yararına bozma kararına karşı direnme kararı veremez. (HMUK m.427/6-8)³⁸.

Mahkeme, direnme kararı verirken yeniden bir hüküm kurması gerekir; "önceki hükümde direnilmesine" şeklinde bir karar veremez. Zira bozma kararıyla birlikte önceki karar geçerliliğini ve infaz edilebilme olanağını yitirmiştir.

Yargıç, bozma kararından sonra, önceden verdiği karar ve bunun gerekçesi ile bağlı değildir. Zira bozma kararı ile yargıcın işten el çektikten sonra davayı yeniden ele alması yasağı ortadan kalkar. Bu durumda yargıcı önceki kısa kararlar ile bağlı tutmak, onu vicdani kanısıyla bağdaşmaz bir karar vermeye zorlayabilir. Yargıcın vicdani kanısına göre karar vermesi de anayasal bir esastır³⁹.

³⁷ Ercan İ, s.895.

³⁸ Yavaş M., s.165.

³⁹ Ercan İ, s.896.

KAYNAKÇA

Arslan R./ Yılmaz E./ Ayvaz S.: Medeni Usul Hukuku, 2.Baskı, Ankara-2016.

Yenisey F./Nuhoğlu, A.: Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. Baskı, Ankara-2015.

Eşitli E.: Yargıtay'da Hükümün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkeme'nin İşlemleri ve Soruşturmanın Genişletilmesi Yasağı, Erciyes Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:10 Sayı:2, s.129-147.

Yavaş M.: Medeni Usul Hukukunda Temyiz, 1.Baskı, Ankara-2015.

Atalı M./ Ermenek İ.: Medeni Usul Hukuku, 2.Baskı, 2020.

Gözütok Z.: Hukuk Davalarında İstinaf ve Temyiz Uygulama Rehberi, 2.Baskı, Ankara-2017.

Ercan İ.: Medeni Usul Hukuku El Kitabı, 6.Baskı, Ankara-2021.